

7. Енергоефективність в Німеччині – можливості для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/Zvit_Sinitsa_ukr_end.pdf.
8. Енергетичні баланси України за 2005-2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/.
9. Проект «Нова енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : mre.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id.

2.3. Особливості реалізації програм енергозбереження та енергоефективності в Україні

Енергетична безпека України на сьогодні піддається значному впливу загроз та небезпек, серед яких варто передусім назвати: незадовільний технічний стан енергетичного сектору, який продовжує погіршуватись; критичне становище у житлово-комунальному секторі, де загальні втрати тепла в системі теплопостачання сягають 45 %, а в системі споживання – 30 %; недостатня забезпеченість власними енергоресурсами та неефективне їх використання, що підвищує енергетичну залежність України від інших країн та знижує рівень її економічної безпеки.

Ці чинники зумовлюють необхідність нагального вирішення проблем енергозбереження в Україні шляхом проведення ефективної політики енергозбереження. Основним напрямом цієї політики має стати розробка та впровадження ефективних комплексних програм енергозбереження та енергоефективності на державному та місцевому рівнях.

Дослідженням проблем енергозбереження та енергоефективності займалися такі науковці, як Л. Гораль, С. Денисюк, Г. Дзяна, В. Джеджула, В. Жовтянський, Д. Зеркалов, М. Ковалко, О. Комеліна, І. Корінько, О. Ляхова, О. Суходоля та ін. Незважаючи на наявність ґрунтовних досліджень з цих питань, варто відмітити низький рівень виконання програм енергозбереження та енергоефективності в Україні, що потребує вивчення причин та наслідків такої ситуації.

Метою роботи є дослідження особливостей реалізації програм енергозбереження та енергоефективності в Україні за період незалежності.

Згідно із Законом України «Про енергозбереження» термін «енергозбереження» означає діяльність (організаційну, наукову, прак-

тичну, інформаційну), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів у національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів [1].

Поняття «енергозбереження» часто вживають разом з терміном «енергоефективність», хоча за змістом це різні поняття. Зокрема «енергозбереження» розглядається як діяльність, комплекс заходів, що призводить до збереження первинних паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) у не перетвореному стані, в результаті чого знижується потреба в ПЕР на одиницю кінцевого продукту, а «енергоефективність» означає раціональне використання енергетичних ресурсів, досягнення економічно доцільної ефективності використання існуючих паливно-енергетичних ресурсів при дійсному рівні розвитку техніки та технології та дотриманні вимог до навколишнього середовища [2, с. 62; 3, с. 43].

Поняття «енергоефективність» означає досягнення певної цілі, наприклад, опалення будинку, зі споживанням меншої кількості енергоресурсів, ніж потрібно зазвичай. Використання енергозберігаючої лампи є досить яскравим прикладом енергоефективності. Адже така лампа використовує приблизно в 5 разів менше електроенергії у порівнянні із звичайною лампою розжарювання, забезпечуючи при цьому аналогічний рівень освітлення. Енергозбереження означає певні зміни в поведінці населення, наприклад, повне відключення електроприладів від електромережі замість того, щоб залишати їх в режимі очікування.

Енергоефективність є лише одним аспектом енергозбереження. На відміну від енергозбереження (збереження енергії), яке в основному направлене на зменшення споживання енергії, енергоефективність (користь енергоспоживання) – це корисне, ефективне витрачання енергії [4, с. 30].

Розглядаючи державну політику у сфері енергозбереження, фахівці визначають її як процес здійснення конкретних дій органами державної влади з метою впливу на національну економіку для забезпечення ефективного і раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів [5, с. 112].

Енергозберігаюча політика включає адміністративно-правове й фінансово-економічне регулювання процесів видобутку, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу, використання паливно-енергетичних ресурсів з метою їх раціонального використання та економного витрачання [1]. Як бачимо, дане визначення політики

енергозбереження, як і самого терміну «енергозбереження», визначені Законом України «Про енергозбереження», включає основні заходи із забезпечення енергоефективності в політику енергозбереження. Це справедливо, оскільки політика енергоефективності сприяє енергозбереженню як в межах кожного підприємства, особи, так і держави в цілому.

Реалізація політики енергозбереження може забезпечити для країни такі переваги: зменшення обсягів імпорту енергоносіїв; оновлення основних фондів та впровадження нових технологій шляхом економії коштів на імпорті енергоносіїв; зменшення обсягів шкідливих викидів у навколишнє середовище у зв'язку з технологічним переоснащенням виробництв; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів внаслідок зменшення частки енергоресурсів в собівартості продукції; відстрочення термінів вичерпання вітчизняних невідновлюваних енергоносіїв; створення робочих місць; покращення міжнародного іміджу України [3, с. 91].

Починаючи з кінця 90-их в Україні було прийнято ряд галузевих і міжгалузевих програм енергозбереження, спільною ознакою яких є низький рівень їх виконання або невиконання взагалі. Наприклад, у 1997 р. було затверджено Комплексну державну програму енергозбереження на 1997–2010 рр., яка включала три основних етапи:

- перший (1997–2000 рр.) полягав у припиненні економічного спаду і поступовому економічному розвитку; не передбачалися значні інвестиції в енергозбереження, але очікувалася економія в обсязі 8–10 % шляхом обмеження неощадливого споживання і поліпшення контролю за споживанням енергії за допомогою установки нового контрольно-вимірювального обладнання;
- другий етап (2001–2005 рр.) передбачав швидке економічне зростання на рівні 9–11 % у рік і впровадження сучасних енергозберігаючих технологій та обладнання. На цьому етапі передбачалися значні приватні й державні інвестиції в енергозбереження;
- на третьому етапі (2006–2010 рр.) очікувалася стабілізація темпів економічного зростання, структурні зміни в економіці, що передбачали заміну застарілого обладнання і впровадження передових енергоефективних технологій [6].

Проаналізувавши результати виконання програми, стає очевидною її неефективність, як і ряду інших – Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010–2015 рр. [7], Галузевої програми енергоефективності та енергозбереження у

житлово-комунальному господарстві на 2010–2014 рр. від 10.11.2009 № 352 тощо [8; 9, с. 5].

Для стимулювання розвитку альтернативної енергетики постановою Кабінету Міністрів України було прийнято «Комплексну програму будівництва вітрових електричних станцій в Україні до 2010 р.» від 3 лютого 1997 р. № 137, в якій нормативно закріплено потребу прискореного розвитку вітроенергетики в Україні.

Для скорочення витрат на енергоносії у бюджетних установах також було прийнято ряд нормативно-правових актів. Так, у 1999 р. було видано Указ Президента України «Про заходи щодо скорочення енергоспоживання бюджетними установами, організаціями та казенними підприємствами» [10], який містить цікаві та важливі положення у сфері енергозбереження, що стали необхідною передумовою визнання даної проблеми в Україні та необхідності її вирішення. А саме, такими можна вважати положення цього Указу Президента щодо:

- необхідності встановлення фіксованих обсягів витрат або норм питомого споживання за видами енергоносіїв;
- проведення обстежень бюджетних установ, організацій та казенних підприємств із метою встановлення обґрунтованих обсягів споживання енергоносіїв;
- коригування обсягів витрат або норм питомого споживання щодо видів енергоносіїв за результатами впровадження заходів із енергозбереження;
- стимулювання енергозбереження в бюджетній сфері, зокрема шляхом спрямування коштів, зекономлених внаслідок впровадження енергозберігаючих заходів, на фінансування заходів із енергозбереження в бюджетних установах, організаціях та на казенних підприємствах та проведення енергетичних обстежень;
- залучення небюджетних коштів на фінансування заходів із енергозбереження з фіксацією розміру бюджетних коштів, передбачених на оплату енергоносіїв, на період окупності цих заходів.

Окрема увага приділяється впровадженню засобів обліку та регулювання енергоспоживання, що сприяє зниженню фактичного споживання енергетичних ресурсів у житлових будинках на 15–20 %, а в окремих випадках до 30%. Відтак, Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 838-р від 11.06.2008 «Про оснащення житлового

фонду засобами обліку та регулювання споживання води і теплової енергії» передбачено обов'язкове встановлення будинкових засобів обліку та регулювання споживання теплової енергії підприємствами, що провадять діяльність із теплопостачання, і засобів обліку споживання води підприємствами, що провадять діяльність централізованого водопостачання і водовідведення [11].

На практиці будинкові теплові лічильники встановлюються за рахунок власних коштів населення, а також за підтримки держави та місцевих органів влади. Компанії, що здійснюють теплопостачання, не зацікавлені у встановленні таких лічильників, оскільки їхні непродуктивні витрати залишаються непокритими. Крім того, будинкові теплові лічильники зменшують витрати домогосподарств, але не стимулюють їх ощадливо споживати тепло та зменшувати його споживання взагалі. Цю можливість мають індивідуальні прилади обліку, однак в більшість багатоквартирних будинків старого планування встановити їх практично неможливо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 466-р від 28.04.2009 «Про заходи щодо зменшення обсягів споживання енергетичних ресурсів у бюджетній сфері» [12] міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київські та Севастопольські міські держадміністрації зобов'язано забезпечити на підприємствах і в установах, що належать до сфери їх управління, обов'язкове запровадження до 1 січня 2010 року приладового обліку електроенергії, природного газу, теплової енергії, холодної та гарячої води; зменшення витрат природного газу на опалення.

Для виконання завдань енергозбереження в житловому секторі реалізується ряд програм. Так, Постанова Кабінету Міністрів України № 293 від 09.07.2014 «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання» [13] розробила механізм стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання. З метою реалізації цієї постанови було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 491 від 01.10.2014 р. «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження», якою запроваджено програму компенсації 20 % вартості електро- та твердопаливних котлів для приватних домогосподарств, які беруть кредит на такі цілі. Кредит надають державні банки «Ощадбанк», «Укресімбанк» та «Укргазбанк» на різних умовах [14]. Наприклад, «Ощадбанк» кредитує на термін до

36 місяців за ставкою 25 % річних, обов'язковий власний внесок клієнта – 10 % вартості котла, при цьому мінімальна сума кредиту – 1 тис. грн, максимальна – 30 тис. грн [15, с. 17].

На сьогодні функціонує також спеціальна програма кредитування на придбання енергоефективного обладнання та утеплення будинку, що регламентується Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів» [16].

До енергоефективного обладнання та матеріалів, на купівлю яких надається державна підтримка, відносять: енергозберігаючі двокамерні склопакети для вікон, індивідуальні засоби обліку води, радіатори опалення з регуляторами, теплові насоси, сонячні колектори, засоби обліку теплової енергії, індивідуальні теплові пункти.

Державною програмою передбачено відшкодування:

- 20 % суми кредиту (але не більше 12 тис. грн) – механізм заміни газових котлів для населення;
- 30 % суми кредиту (але не більше 14 тис. грн) – для фізичних осіб для впровадження енергоефективних заходів;
- 40 % суми кредиту (але не більше 14 тис. грн в розрахунку на одну квартиру) – для ОСББ та ЖБК як юридичних осіб, для загальнобудинкових заходів (рис. 2.5).

Якщо позичальником є фізична особа – отримувач субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, йому відшкодовується 70 % суми «енергоефективного» кредиту. Якщо в складі ОСББ є отримувачі субсидій, таке ОСББ отримує відшкодування у середньозваженому розмірі між 40 % і 70 % – залежно від кількості субсидіантів [17].

Обсяг фінансування всіх програм енергоефективності на 2015 р. становить 343,5 млн грн, з них 97,9 млн грн направлено на компенсацію 30 % тіла кредиту, отриманого громадянами на утеплення приватних будинків, 198 млн грн – на компенсацію 40 % тіла кредиту на термомодернізацію багатопверхових будинків та 47,6 млн грн – на компенсацію 20 % кредиту, взятого на придбання негазових котлів [18].

Як видно з рис. 2.6, в 2016 р. відбувається продовження виконання програм стимулювання енергозбереження та енергоефективності. Крім того, частина цільових коштів, невикористаних у 2015 р. на реалізацію цих програм, перенесена на 2016 р.. Тому на 2016 р. на компенсацію «теплих» кредитів передбачено 893,9 млн грн.

Станом на квітень 2016 р. завдяки державній програмі з енергоефективності майже 100 тис. сімей утеплили свої оселі на суму 1,3 млрд грн. На купівлю «негазових» котлів українці взяли

більше 13 тис. кредитів на суму 217,4 млн грн. На придбання енергозберігаючого обладнання і матеріалів видано більше 60 тис. кредитів загальною сумою 953,8 млн. грн. Найбільш популярним заходом у цьому сегменті є заміна вікон та проведення термоізоляції. Понад 14 тис. одержувачів субсидій скористались державною підтримкою на суму 174 млн грн (рис. 2.7). Також 168 кредитів видано ОСББ на суму 15,3 млн грн.

З 11 по 18 квітня 2016 р. субсидіантам банки видали найбільше кредитів за програмою енергоефективності – 2028 на суму 32,7 млн грн. А всього за цей період банками видано 3246 кредитів на суму 52,7 млн грн. З них:

- 98 «тепліх» кредитів на котли, загальна сума склала 1,8 млн. грн;
- 3146 – на енергоефективні матеріали, загальна сума склала 50,7 млн грн;
- 2 кредити ОСББ, загальною сумою 150 тис. грн.

Етапи реалізації

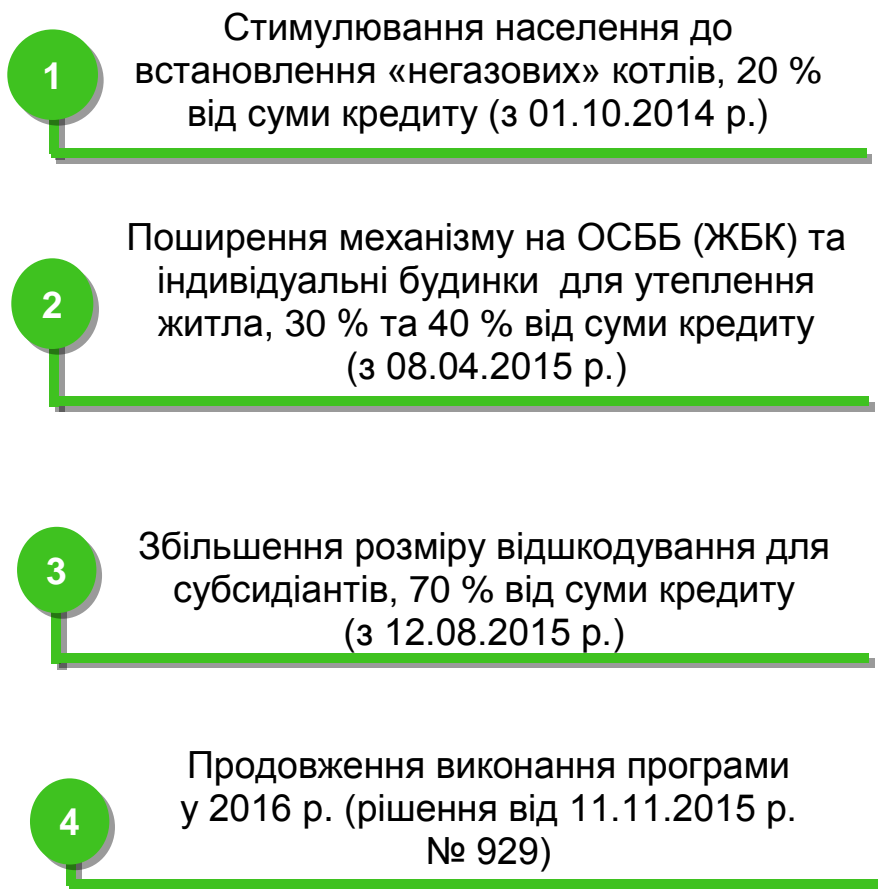

Рис. 2.6. Дорожня карта впровадження механізму стимулювання енергоефективності

Найбільш активними споживачами «теплих» кредитів є мешканці Львівської та Київської областей, в яких станом на 14 грудня 2015 р., банками видано 127,9 млн грн кредитів та 110,6 млн грн відповідно. Варто зауважити, що згадані регіони є флагманами додаткового відшкодування частини відсотків за «теплыми» кредитами. Так, з Львівського обласного бюджету відшкодовано 37,1 млн грн, з бюджету м. Києва та області – 24,9 млн грн [17].

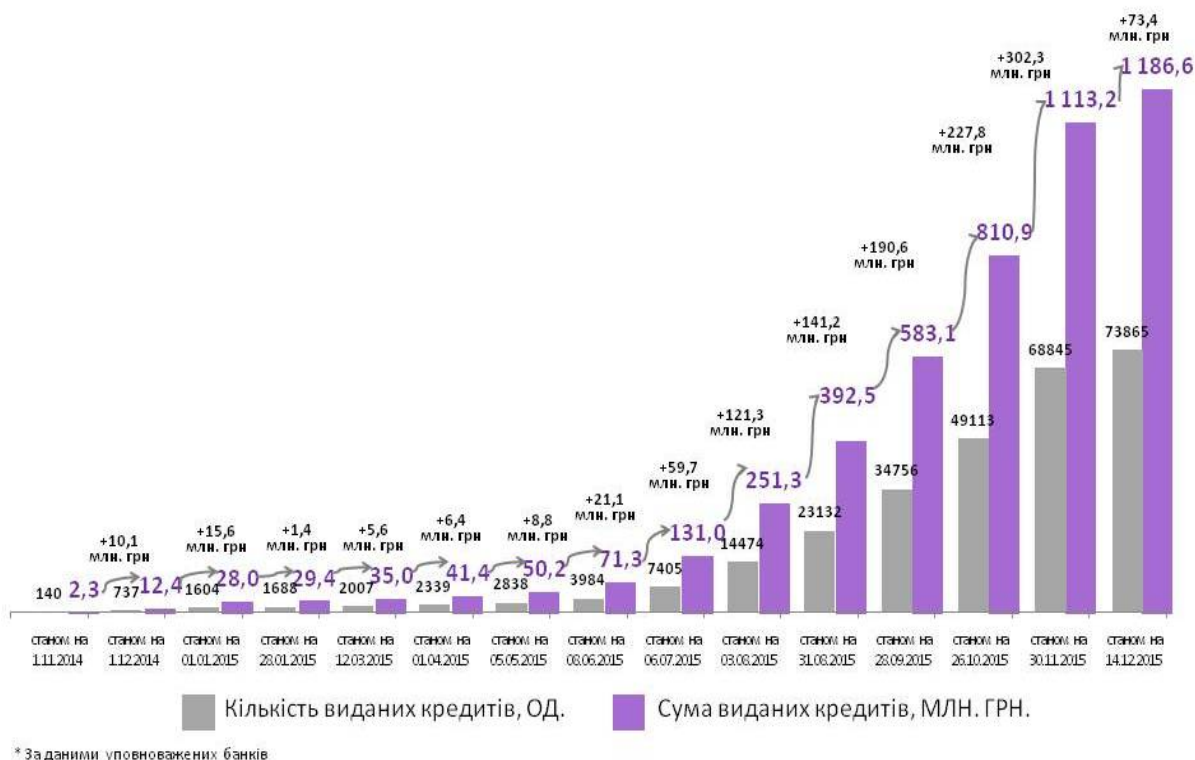

Рис. 2.7. Помісячна динаміка попиту на державну підтримку з боку фізичних осіб, ОСББ та ЖБК (заміна газових котлів та придбання енергозберігаючого обладнання/матеріалів)

За прогнозами Держенергоефективності, після реалізації зазначених заходів із термомодернізації фасадів, заміни вікон, неефективних газових котлів (для індивідуальних будинків), встановлення терморегуляторів та індивідуальних теплових пунктів (для багатоквартирних будинків) річна економія газу у 2020 р. складатиме 3 млрд куб. м та 12 млрд куб. м – у 2030 р.

В Україні на даний час діє також Державна програма встановлення квартирних лічильників газу, яка передбачає безкоштовне обладнання лічильниками всіх осель з газовими колонками або бойлерами до 2016 р. та решти з газовими плитами до 2018 р.

Перехід до ринкового ціноутворення в Україні зумовив необхідність вирішення проблеми підтримки незахищених верств населення, оскільки низький рівень життя більшості громадян не дозволяє оплачувати платежі за використання енергоресурсів в повному обсязі. Для найбільш соціально вразливих верств населення розроблено удосконалені механізми надання соціальної допомоги на оплату житлово-комунальних послуг. Внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів № 848 від 21.10.1995 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива». Новий порядок надання субсидій значно спрощує процес отримання допомоги.

Проте в даний час житлові субсидії не стимулюють населення споживати менше ресурсів, адже держава оплачує частину комунальних платежів постачальникам цих ресурсів, а не громадянам. Відповідно, й енергетичні компанії не зацікавлені в модернізації, оскільки їх непродуктивні витрати оплатить держава і споживачі. Тому важливою в даний час є реформа енергетичних субсидій, яка повинна включати цільові монетарні механізми, що будуть стимулювати економне споживання енергетичних ресурсів населенням і підвищати відповідальність та ефективність господарювання енергетичних компаній.

Однією з основних проблем реалізації політики енергозбереження в Україні на сучасному етапі є потреба у надшвидкому проведенні необхідних реформ у цій галузі, досягненні на найближчу перспективу тих показників, які були досягнуті європейськими країнами 10–20 років тому.

Крім того, відсутня єдина та дієва стратегія розвитку паливно-енергетичного сектору України на найближчий час. Енергетична стратегія до 2030 р. на даний час є чинною, однак вкрай неактуальною. Інші розроблені проекти (Енергетична стратегія до 2035 р., Нова Енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція, Енергетична стратегія «Безпека та конкурентоспроможність») мають ряд недоліків та потребують подальшого опрацювання з метою створення єдиного стратегічного документу, на який потрібно орієнтуватися в найближчій перспективі.

Для зниження енергоємності ВВП України необхідною є структурна перебудова економіки в напрямку зменшення частки ресурсо- та енергоємних видів діяльності та, відповідно, зростання частки тих секторів, що мають низьку енергоємність та використовують сучасні технології виробництва. Ці заходи потребуватимуть

значних довгострокових інвестицій. Особливо це стосується житлово-комунального сектору, який має найбільші потенційні можливості для енергозбереження. На даний момент модернізація в окремих сегментах виробництва, транспортування та кінцевого споживання енергії в Україні тільки розпочалася, використовуючи існуючі механізми тарифоутворення та державної підтримки в рамках окремих програм [19, с. 21].

Тому для формування ефективної політики енергозбереження в Україні необхідно визначитися із джерелами та механізмами фінансування енергозберігаючих заходів, адже заходи із підвищення енерго-ефективності та енергозбереження потребуватимуть значних коштів. Здійснення інвестицій у паливно-енергетичний комплекс України у найближчі роки здійснюватиметься як комерційними компаніями (приватними або державними), так і державою в рамках різноманітних механізмів.

На наш погляд, державні інвестиції повинні бути мінімальними, враховуючи складну економічну ситуацію в країні та значний дефіцит бюджету, однак держава повинна створити сприятливий інвестиційний клімат для того, щоб зробити енергозбереження вигідним бізнесом як для організацій, що професійно займаються енергозбереженням, так і для інвесторів. Частка прямих державних інвестицій з державного бюджету України для розвитку енергетичної інфраструктури не повинна перевищувати 5–10 % [20]. Значні з обсягом прямі державні інвестиції (включаючи зовнішні позики від міжнародних організацій для реалізації складних інфраструктурних проектів) є виправданими, якщо енергетичні об'єкти перебувають у державній власності.

Кошти комерційних компаній (власні чи позикові) повинні стати основним джерелом інвестицій у розвиток паливно-енергетичного комплексу, насамперед у відновлювані джерела енергії, виробництво біопалив тощо. Довгострокові стабільні і прозорі правила роботи на енергетичному ринку та економічно обґрунтовані ціни на енерго-ресурси дозволять оперативно повернути вкладені приватними та державними компаніями інвестиції, вкладені в модернізацію енергетичного сектору.

З метою забезпечення конкурентних умов на енергетичному ринку, залучення інвестицій та ефективного задоволення потреб споживачів необхідними заходами є: завершення приватизації енергетичних об'єктів (за виключенням стратегічних), ліквідація субсидування енергопостачання, перехресного субсидування та поступовий перехід до ринкового ціноутворення тощо.

У бюджетній сфері найкращим варіантом могло б стати створення механізму реалізації енергозберігаючих проектів, використовуючи, як кошти державного бюджету, так і приватні інвестиції з поверненням коштів за рахунок отриманої економії паливно-енергетичних ресурсів (енергосервісні контракти) [21, с. 26]. Цей механізм в Україні використовується порівняно недавно – діє 11 договорів більш ніж на 200 об'єктів, які будуть опалюватися за рахунок досягнутої економії.

Вважаємо за необхідне переорієнтувати державну підтримку енергозбереження для населення від механізму здешевлення кредитів на співфінансування державою купівлі енергозберігаючого обладнання та матеріалів. Це підтверджують результати соціологічного дослідження в рамках Проекту USAID «Муніципальна енергетична реформа», проведене влітку 2014 р. 52 % опитаних інвестуватимуть у підвищення енергоефективності свого житла за умови часткового державного фінансування, лише 18 % – за умови пільгового кредитування (рис. 2.8) [22].

На наш погляд, для розширення можливостей фінансування енергозберігаючих заходів також необхідно: виділяти щорічно 5–10 % коштів місцевих бюджетів, передбачених на розвиток житлово-комунального сектору; сприяння з боку держави в залученні іноземних інвестицій; акумулювати інвестиційні ресурси шляхом формування Державного фонду енергозбереження для реалізації масштабних енергетичних проектів; уточнити ставки екологічного податку, цільової надбавки до діючого тарифу на електричну, теплову енергію та природний газ; випускати екологічні облігації місцевої позики, що дало б можливість значно збільшити фінансові можливості місцевого самоврядування [23, с. 33].

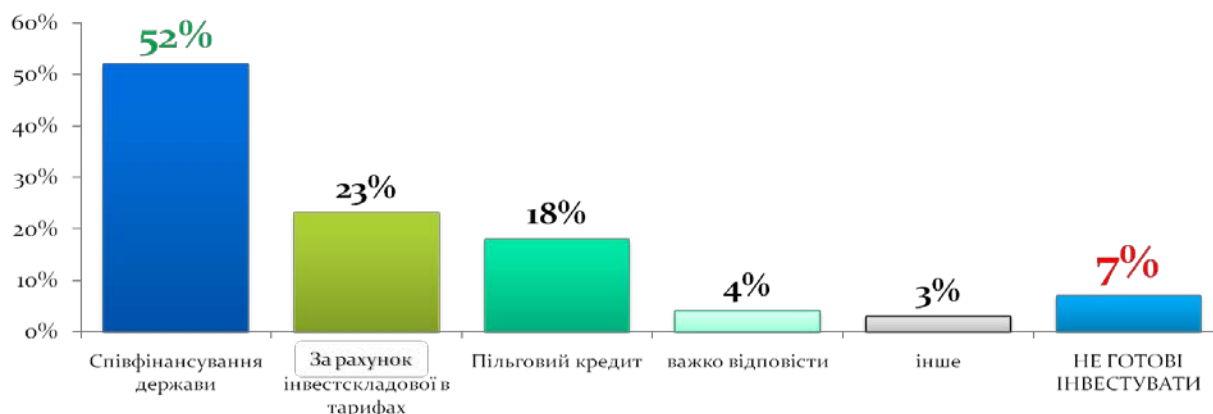

Рис. 2.8. Готовність населення інвестувати у підвищення енергоефективності житла за різних умов

Реалізуючи політику енергозбереження, важливо використовувати зарубіжний досвід. Так, на виконання завдання підвищення енергоефективності будинків в Німеччині в 2009 р. було внесено зміни до закону «Про енергозбереження» з метою посилення контролю енерговитрат. Згідно із ним, в новобудовах не менше 20 % річної потреби в тепловій енергії має покриватися за рахунок енергії, що отримується з відновлюваних джерел (біопалива, сонячної, геотермальної енергії). Кожна будівля в обов'язковому порядку повинна мати енергетичний паспорт, в якому зазначаються енерговитрати та перспективи заощаджень в результаті проведених заходів енергоефективності. Енергетичний паспорт є документом, необхідним для угод з нерухомістю. Будинки, які мають зелений енергетичний паспорт, значно дорожчі в порівнянні із неефективними будівлями. У законі також прописана відповідальність фірм-підрядників, які встановлюють енергозберігаюче устаткування та проводять енергоефективні заходи.

Варто наголосити на тому, що держава значну увагу на сьогодні приділяє заходам щодо підвищення енергоефективності, що напряму пов'язано із значними обсягами енергозбереження на даний час і в майбутньому. Необхідні обсяги інвестицій в енергоефективність житлових будівель (індивідуальних та багатоквартирних) становлять в 2015–2030 рр. 35 млрд євро, з них 7,7 млрд очікується залучити в вигляді державної підтримки [17]. Для виконання Енергетичної стратегії до 2030 р. планується модернізувати 25 % будівель вже до 2020 р. (див. рис. 2.9).

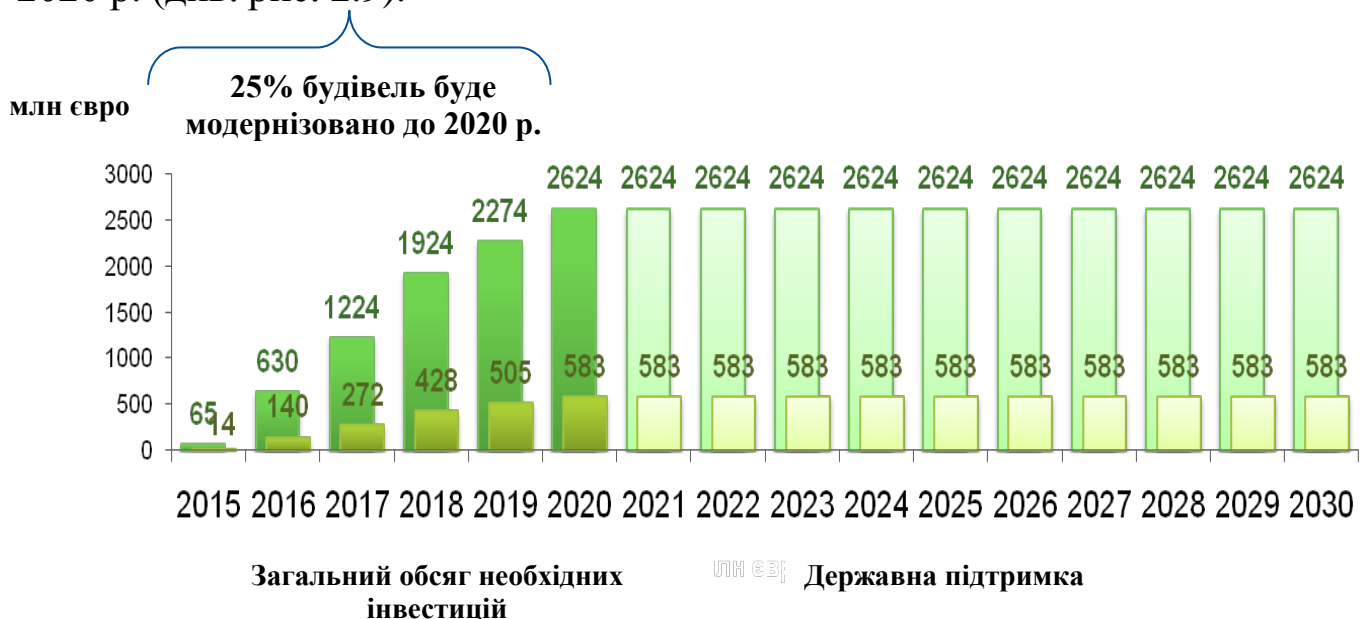

Рис. 2.9. Розподіл щорічних потреб у фінансових ресурсах (у тому числі державної підтримки) для забезпечення енергоефективності житлових будівель

В Україні на сьогодні знаходиться 6,5 млн індивідуальних будинків загальною площею 622 млн кв. м., з яких 80 % потребують термомодернізації. Потенціал зниження споживання газу – 8,0 млрд куб. м. Для цього в заходи з термомодернізації та заміну котлів необхідно інвестувати 300 млрд грн.

З 255 тис. багатоквартирних будинків загальною площею 464 млн кв. м. (з них 16,5 тис. ОСББ), 80 % потребують термомодернізації. Потенціал зниження споживання газу – 3,5 млрд куб. м. Для цього в заходи з термомодернізації та встановлення ІТП необхідно інвестувати 400 млрд грн [17].

Для стимулювання населення до енергозбереження з допомогою державної підтримки необхідно впровадити стовідсотковий облік споживання енергоресурсів, встановити індивідуальні теплові пункти (ІТП) в житловому та бюджетному секторах, утеплити приміщення та перейти на більш сучасні, енергозберігаючі та альтернативні джерела енергії (наприклад, заміна газового котла твердопаливним за допомогою програми державного кредитування, встановлення сонячних батарей) [24, с. 23].

Важливу роль при цьому відіграватиме формування інституту власності (управління) для багатоквартирних житлових будинків та отримання ними за допомогою державних та приватних банків інвестицій для підвищення енергоефективності [9, с. 5].

Отже, без реалізації ефективної політики енергозбереження вбачається сумнівним забезпечення сталого розвитку країни та належного рівня її енергетичної безпеки. Тому для зміцнення становища України у світовому співтоваристві, забезпечення сталого розвитку національної економіки та енергетичного сектору необхідне проведення низки непопулярних, але необхідних заходів в енергетичній політиці та здійснення нагальних реформ в політичній, адміністративній, трудовій, соціальній, житлово-комунальній сферах.

Література

1. Закон України «Про енергозбереження» 01.07.1994 № 74/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>
2. Бережний Є. О. Енергоефективність України: виклики часу / Є. О. Бережний та ін. // Вісник Національної академії наук України. – 2013. – № 7. – С. 61–69.

3. Зеркалов Д. В. Енергозбереження в Україні: [монографія] / Д. В. Зеркалов. – К. : Основа, – 2012. – 582 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zerkalov.org/files/evu-zm.pdf>
4. Корінько І. В. Енергозбереження та енергоефективність : [монограф.] / І. В. Корінько, Ю. О. Панасенко, М. О. Рудий, Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, – 2015. – 163 с.
5. Малярєнко В. А., Лисак Л. В. Енергетика, довкілля, енергозбереження: [монограф.] / Під ред. проф. В. А. Малярєнка. – Харків: „Рубікон”, – 2004. – 368 с.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 лютого 1997 р. № 148 «Про Комплексну державну програму енергозбереження України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/148%D0%B0-97-%D0%BF>
7. Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010-2015 роки» № 243 від 01.03.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>
8. Галузева програма енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві на 2010-2014 рр. від 10.11.2009 № 352 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/galuzeva-programa-energoefektivnosti-ta-energozberezhennja-u-nor17772.html>
9. Енергозбереження в Україні: правові аспекти і практична реалізація. – Рівне : 2011. – 56 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoclubrivne.org/files/%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0.pdf>
10. Указ Президента України «Про заходи щодо скорочення енергоспоживання бюджетними установами, організаціями та казенними підприємствами» від 16.06.1999 № 662/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/662/99>
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 838-р від 11.06.2008 «Про оснащення житлового фонду засобами обліку та регулювання споживання води і теплової енергії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/838-2008-%D1%80>
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 466-р від 28.04.2009 «Про заходи щодо зменшення обсягів споживання енергетичних ресурсів у бюджетній сфері» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/466-2009-%D1%80>

13. Постанова Кабінету Міністрів України № 293 від 09.07.2014 «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/293-2014-%D0%BF>
14. Механізм державної підтримки енергозберігаючих заходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk/activity/enerhoefektyvnist>
15. Фокус на житлові будівлі – Держенергоефективності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenya/focus-na-budivli>
16. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів» від 13.04.2011 р. № 439 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/439-2011-%D0%BF>
17. Офіційний сайт Держенергоефективності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk/news/971>
18. Українці продовжують утеплювати оселі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk/news/971>
19. Джеджула В. В. Енергозбереження промислових підприємств: методологія формування, механізм управління: [монографія] / В. В. Джеджула. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 346 с.
20. Проект нової Енергетичної стратегії України: безпека, енергоефективність, конкуренція від 07.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>
21. Гораль Л. Т., Шийко В. І. Джерела і механізми фінансування енергозберігаючих заходів на підприємствах газотранспортної галузі / Л. Т. Гораль, В. І. Шийко // Вісник Хмельницького національного університету. № 3. – Том 2. – 2014. – С. 200–204.
22. Томосов Р. Ю. Підготовка проектних пропозицій із чистої енергії: [практичний посібник] / під заг. ред. Тормосова Р. Ю., Романюк О. П., Сафіуліної К. Р. – К.: ТОВ «Поліграф плюс». – 2015. – 176 с.
23. Матвійчук Н. М. Механізми фінансування енергозберігаючих заходів в Україні / Н. М. Матвійчук // Збалансоване природокористування. – 2015. – Вип. 3. – С. 30–34.
24. Лір В. Є. Економічний механізм реалізації політики енергоефективності в Україні / В. Є. Лір, У. Є. Письменна; НАН України; Ін-т екон. і прогнозів. – К., 2010. – 208 с.